

SPĀŅU MĀKSLINIEKA PABLO PIKASO DEVUMS GRAFIKAS ATTĪSTĪBĀ

Contribution of spanish artist Pablo Picasso into development of graphics

Diāna Apele

Rēzeknes Augstskola, Atbrīvošanas aleja 115, Rēzekne, Latvija, e-pasts: Diana.Apele@ru.lv

Abstract. *Pablo Picasso belongs to the creators of modern Western culture in the first half of the 20th century. He has the same recognition and popularity as the writer J. Joyce, architect Le Corbusier, composer I. Stravinsky, actor Ch. Chaplin without whom the culture of that period is not imaginable. Picasso has been successfully working in painting, applying various graphical techniques, making sculptures, performing in monumental painting, making theatre decorations, making and decorating ceramics, writing plays, poems, stories, and being an outstanding drawer (Conzen, 2005).*

Pablo Picasso has left significant traces in the history of art, to a large extent he has been one of the key figures in the processes determining what the modern of art of that specific period should be. Picasso has influenced many artists directly or indirectly – the followers of Western schools and local artists in Latvia. The key topic of this research is graphics, having deeper analysis of the creative works of Picasso the author has chosen to explore Picasso as a graphic artist who excelled in such graphic techniques as flat printing (lithography), deep printing (etching, engraving, aquatint, mezzotint, dry needle), letterpress printing (wood carving, woodcut, linocut) and others. The artist has been noted by an extremely variable manner – it was typical for him start each new work as individual entirety experimenting with graphical forms, colors, textures, lines, volumes, playing with the contrasts of light and dark and emotional atmosphere. Picasso has applied the elements of his arsenal in diverse variations: compositional schemes and proportions. Creating pieces of art Picasso revealed the technical and visual lexis typical only for him.

Picasso has left many works in the linocut technique. It cannot be asserted for sure that Pablo has invented this technique, but he has tried to master all possible ways provided by this technique devoting numerous hours to it. Colorful linoengravings created in the 1960s are considered to be small masterpieces in the history of the world art. Technical means applied in this graphical technique ensure a great generalization degree of a graphical image. Works done in linocut concentrate great, expressive power, express the intensity of searches for content and form. The live process of the linocut technique is vivacious, changing, with its own development and mutual symbiosis are felt.

- *Picasso has left permanent footprints in the art history, has been one of the most significant artists in the processes determining what the modern art of that time should be.*
- *Picasso's contribution into the development of art is irreplaceable and is not completely estimated.*
- *Picasso has influenced many people – his contemporaries, modern followers of Western schools, and also the artists here, in Latvia.*
- *Picasso's contribution into the development of graphics is irreplaceable from the view of history of culture. The artist has left many works in the linocut technique, colourful lino-engravings created in the 1960s; in the history of world art there are considered to be masterpieces.*

The aim of the research: to describe the artistic contribution of Picasso into development of graphics and to analyze his contribution into the linocut technique.

The methods of the research: exploration of theoretical literature and Internet resources.

The theoretical background of the research: Ikšelis, A. B. (2010), Conzen, I. (2005), Kačalova, T., Pētersons, R. (2005), Židels, A. (2002), Žilo, F., Leiks, K. (1991), Эренбург, И. Г., Алпатов, М. В. (1967).

Keywords: *letterpress printing, deep printing, flat printing, graphics, Pablo Picasso.*

Pikaso mākslinieciskie eksperimenti grafikas jomā

Pablo Pikaso pieder pie 20. gadsimta pirmās puses Rietumu modernās kultūras veidotājiem. Viņš ir tikpat atzīts un populārs kā rakstnieks Dž. Džoiss, arhitekts Le Korbizjē, komponists I. Stravinskis, aktieris Č. Čaplins, bez kuriem šī laika kultūra nav iedomājama. Pikaso veiksmīgi strādāja glezniecībā, dažādās grafikas tehnikās, veidoja skulptūras, strādāja monumentālās glezniecības jomā, gleznoja teātra dekorācijas, veidoja un apgleznoja keramiku, rakstīja lugas, dzejoļus, stāstus un turklāt vēl bija izcils zīmētājs (Conzen, 2005).

Raksta mērķis ir analizēt mākslinieka sniegumu linogriezuma tehnikā, raksturojot Pikaso māksliniecisكو devumu grafikas attīstībā. Raksta autore, apzinot un analizējot literatūru par mākslinieka daiļradi, veica pētījumu par Pikaso māksliniecisكو devumu grafikas attīstībā.

Viens no mākslas veidiem, kurā izpaudās Pikaso, bija grafika, tās daudzveidīgās un tehniski sarežģītās tehnikas. Pikaso bija ne tikai izcils gleznotājs, brīnišķīgs tēlnieks un keramiķis, bet arī talantīgs zīmētājs un gravieris. Jau dzīves pirmsākumā mākslinieks pievērsās zīmējumam un gravīrām, un visas turpmākās dzīves laikā grafika „spēlēja lielu lomu” viņa gleznieciskajos darbos (Эренбург, 1967). Pikaso savā dzīvē ir radījis ap 34000 grafikas darbu, tas ir nozīmīgs devums pasaules kultūrvēstures kontekstā. Viņš radīja oriģinālas gravīras – ekspresīvus linogriezumus, kokgrebumus un ofortus, neatkarojamas litogrāfijas, kā arī pievērsās grafikas jauktajām tehnikām. Radot mākslas darbus, Pikaso atklāja tikai sev raksturīgo tehnisko un vizuālo leksiku (Ikšelis, 2010). Pikaso daiļradi daudzi mākslas zinātnieki ir aprakstījuši un analizējuši, izceļot viņa ieguldījumu arī grafikas attīstībā. Pikaso grafiku padziļināti pētījuši tādi mākslas pazinēji, laikabiedri kā M. Alpatovs un I. Erenburgs. Erenburgs uzsver, ka Pikaso ir strādājis uz visiem materiāliem, kādi tajā laikā bija pieejami, pielietojis tos radoši un visu mūžu ir mācījis, piemēram, litogrāfiju viņš apguva sešdesmit gadu vecumā (Эренбург, Алпатов, 1967).

Pikaso ir izcili pārvaldījis gludspiedumu (litogrāfija), dobspiedumu (oforts, gravīra, akvatinta, mecotinta, sausā adata), augstspiedumu (kokgrebums, kokgriezums, linogriezums) un citas grafikas tehnikas. Gludspiedes tehnika, kuru Pikaso pārvaldīja un apguva mūža otrajā pusē, radīja tajā daudz mākslas darbu, bija litogrāfija.

Pikaso patika eksperimentēt, nepārtraukti attīstīt savu māksliniecisكو varēšanu, un viena no tehnikām, ar kuras palīdzību viņš tika pie daudziem atklājumiem, bija litogrāfija (skat. 1. att.).

1. attēls. Pablo Pikaso. Fransuaza, 1946, litogrāfija
(<http://www.blogmuseupicassobcn.org/2011/05/exploring-lithography-through->)

Ar litogrāfiju viņš galvenokārt aizrāvās 20. gadsimta vidū, litogrāfijas darbi tika radīti Parīzē, sadarbojoties ar izdevēju Fernandu Mourlotu, kā arī citiem slaveniem izdevējiem, kas atbalstīja moderno mākslu. Bez viņu centieniem daudzas tagad slavenas Pikaso litogrāfijas nemaz nevarētu tapt (Pablo Picasso Artworks – Picasso Lithographs). Pikaso, strādājot pie litogrāfijas darbiem, daudz eksperimentēja, atklāja nebijušas tehnikas nianšes, vizuālās izteiksmes paņēmienus, pavēra jaunus apvāršņus un radikāli mainīja litogrāfijas tehnisko izpildījumu (Exploring Lithography through Picasso's Experiments with the Technique, 2011).

Vēl viena no Pikaso pārvaldītajām grafikas tehnikām bija oforts. Patiess savā nežēlības izpausmē ir grafikas cikls „Mīnotauris”, kas tika radīts oforta tehnikā no 1933. līdz 1935. gadam (Kačalova, 1997). Pikaso aizraušanos ar Mīnotaura tēmu trīsdesmitajos gados var uzskatīt par dziļas nelaimes izjūtas izpausmi. Tas skaidrojams gan ar politisko situāciju, gan ar neveiksmēm personīgajā dzīvē. Politiskā situācija kļuva arvien nedrošāka, jo fašisms meta ēnu pār Eiropu, savukārt Pikaso privātā dzīve šajā laikā bija ļoti saspringta. Savus pārdzīvojumus Pikaso izteica ar Mīnotaura tēla palīdzību, kā zināms, Mīnotauris ir sengrieķu

mitoloģijas tēls, pa pusei cilvēks, pa pusei vērsis. Īpaši iespaidīgs ir 1935. gadā tapušais oforts Mīnotauromahija (Buholca, 2006).

Pikaso spēks ir tajā, ka apslēptāko domu, sarežģītākās jūtas viņš meistarīgi prata izteikt mākslas valodā (Эренбург, Алпатов, 1967). Viena no grafikas tehnikām, kuru viņš pielietoja savu domu izteiksmē un parādīšanā, bija gravūra. Cilvēka figūra Pikaso gravūrās vienmēr saglabāja lielu nozīmi, mākslinieks nevēlējās pievērsties abstraktās mākslas valodai. Milzīgā profesionālā meistarība un iztēles vēriens viņam ļāva strādāt gan tradicionālās, gan modernās jaunrades formās, arvien izvēloties iecerei piemērotāko, līdz sīkumam noslīpēt gravūras sēriju darbus par tēmām – mākslinieks un modelis un Minotaura tēls (Exhibition: Pablo Picasso and 'The unknown masterpiece' by Honoré de Balzac).

Pikaso pārvaldīja vēl vienu no dobspiedes tehnikām – akvatintu. Akvatintā Pikaso risināja jau iesāktās tēmas ofortā un gravūrā – cilvēku un dzīvnieku figurālās kompozīcijas, to pašu Minotaura tēlu apspēlēja arī ar akvatintas izteiksmes līdzekļiem. Pikaso radīja divdesmit sešu akvatintas darbu sēriju par vēršu cīņām, kas bija viens no svarīgākajiem tematiem tā laika Katalonijas mākslā. Viņš arī veltīja darbus konkrētiem Matadoriem. Pikaso aizraušanās ar vēršu cīņām sākās viņa dzimtajā pilsētā Malagā, kad viņš bija vēl mazs zēns. Daudzas viņa tā laika piezīmju grāmatiņas bija papildītas ar skicēm, kas atainoja gan matadorus, gan vērsus. Šī tēma māksliniekam bija svarīga visus turpmākos gadus (La Tauromaquia [b.g.]). Vēršu cīņas ir viena no tēmām, pie kuras Pikaso savas dzīves laikā atgriezās vairākkārt – viņš mīlēja šīs arhaiskās spēles, to radītos iespaidus iemūžināja savos darbos neskaitāmās variācijās. Tieši akvatintas tehnika izradījās neticami veiksmīga, radot spriedzi atainotajā vēršu cīņu procesā, par ko liecināja formas un līnijas.

Pikaso pārvaldīja arī sausās adatas grafikas tehniku. Ar šo grafikas tehniku viņš nav aizrāvis, atstājis tik dažus albumus, kuros galvenokārt risinājis tās pašas tēmas kā litogrāfijā, ofortā un akvatintā.

Pie grafikas tehnikām, kuras mākslinieks pārvaldījis, var pieskaitīt arī tādas augstspieduma tehnikas kā kokgrebums un kokgriezums. Šajās tehnikās Pikaso risina tēmas, kas aizsāktas citos grafikas veidos. Savukārt ļoti daudz darbu Pikaso ir atstājis linogriezuma tehnikā. Nevar īsti apgalvot, ka Pablo ir izgudrojis šo tehniku, bet viņš mēģinājis apgūt visas iespējas, ko sniedz šī tehnika, ziedojot tai neskaitāmas stundas. Nepaveikti krāsainas linogravūras, kas bija radītas sešdesmitajos gados pasaules mākslas vēsturē tiek uzskatītas par maziem šedevriem. Pikaso linogriezuma tehnikas darbu analīzei ir veltīta raksta nākošā nodaļa.

Mākslinieka linogriezuma tehnikas darbu analīze

Salīdzinājumā ar citām grafikas tehnikām linogriezums nav tik sarežģīta tehnika, lai gan A. Židels grāmatā „Pikaso” uzsver, ka tā ir „grūta tehnika” (Židels, 2002: 371), kas dod iespēju panākt spilgti izteiktu kompozicionāli māksliniecisku efektu. Šajā grafikas tehnikā izmantotie tehniskie līdzekļi nodrošina lielu grafiskā tēla vispārinājuma pakāpi. Linogriezumā izpildītie darbi sevī koncentrē lielu, ekspresīvu spēku, izteic satura un formas meklējumu intensitāti (Lapacinska, 1975). Pēc autores domām linogriezuma tehnikas dzīvais process ir kustīgs, mainīgs, ar savām attīstības likumsakarībām un radošo potenciālu, kas apslēpts mākslinieku individualitātēs.

20. gadsimta piecdesmitajos gados Pikaso sāka intensīvāk interesēties par linogriezuma tehniku. Īpaši intensīvi šajā tehnikā viņš strādāja no 1954. līdz 1964. gadam. Viņš mēģinājis apgūt visas iespējas, ziedojis tai daudzas stundas. Tā, īpaši sešdesmitajos gados, tapa krāsainas linogravūras (Židels, 2002). Linogriezumā Pikaso izstrādāja mitoloģiskas ainas, īpaši izteiksmīgas vēršu cīņas, abstraktus portretus, ekspresīvas klusās dabas kompozīcijas. Var teikt, ka Pikaso šajā laikā piedzīvo sava veida renesansi ekspresīvu krāsu un izteiksmīgu kompozīciju risinājumā. Linoleja izvēle Pikaso ļāva strādāt ātrāk un

produktīvāk nekā būtu iespējams strādāt uz koka. Pikaso strādāja gan melnbaltā, gan krāsainā linogriezuma tehnikā. Strādājot pie krāsainajiem linogriezumiem, viņš iecerēto rakstu linolejā katrai krāsai grieza atsevišķi. Vēlākajos gados mākslinieks kļuva ekonomiskāks un izdomāja veidu, kā ar vienu drukāšanas bloku nodrukāt vairākas krāsas. Daudzi pētījumi liecina par to, ka Pikaso bija pirmais, kas linogriezuma tehniku ierindoja starp profesionālām grafikas tehnikām. Izteikti dinamiskas kompozīcijas linogriezumā mākslinieks radījis laika posmā no 1954. gada līdz 1968. gadam (Picaso: Original Graphics and Ceramics [b.g.]).

Veicot Pikaso linogriezuma tehnikas darbu analīzi, izkristalizējas vairāki mākslas žanri, kuros mākslinieks ir radījis savas grafikas kompozīcijas.

Nozīmīgākie žanru paraugi Pikaso daiļradē, kas tiks apskatīti un analizēti, ir portrets, figurālā kompozīcija un klusā daba.

Analizējot Pikaso linogriezuma grafikas tehnikas darbus, tajos var sastapties ar ļoti daudziem un dažādiem **portreti**em (skat. 2. att.), dubultportreti un grupu portreti.

2. attēls. Pablo Pikaso. Žaklīnas Rogue portreti, 1962, krāsains linogriezums
(http://www.miracerros.com/artwork/g_picasso_0.htm)

Attēlošanai linogriezumā īpaši iecienīti māksliniekam bija sieviešu portreti, un mazāk viņš bija pievērsies vīriešu portretiem. Piemēram, 1955. gadā tapis mākslinieka otrās sievas portrets. Šajā laika posmā Pikaso strādā galvenokārt melnbaltajā linogriezuma versijā.

Turpmākajos gados mākslinieks eksperimentē ar formu un intensīvi spēlējas ar deformētām proporcijām, laukumiem. Portretos dominē brūnā toņu gamma, mākslinieks strādā pie tumši gaišo attiecību niansēm, izceļot raksturīgāko.

Laikā no 1962. gada Pikaso aizraujas ar krāsainā linogriezuma iespējām, eksperimentē arī portreta žanrā. Šajā laika posmā ir tapuši neskaitāmi daudz sieviešu un vīriešu portreti, kas ir ļoti ekspresīvi kompozīcijā, krāsaini kolorītā. Galvenokārt tie bija līdzcilvēku portreti. E. Kļaviņš, analizējot Pikaso daiļradi, norādīja: „Pikaso bija vienaldzīgs pret ārkārtējo, bet deva priekšroku ikdienišķajam” (Žilo, Leiks, 1991: 4). Gandrīz visas sievietes, kuras mākslinieks atainoja linogriezumā, bija vai nu viņa sievas, vai draudzenes, vai mīļākās. Gandrīz visiem portretiem bija maz fotogrāfiskās līdzības ar īsto sievietes seju. Tas varētu būt izskaidrots šādi: „Viņš meklē nevis precīzu vaibstu attēlojumu, bet gan dziļākā „es” izpausmi” (Židels, 2002: 167).

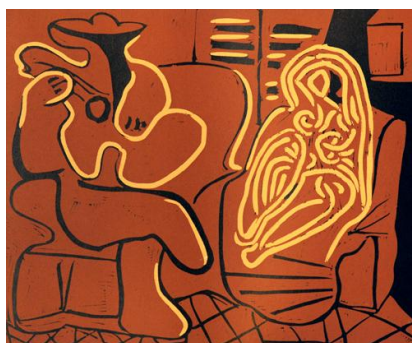
Starp mākslinieka portretiem sastopami arī vīriešu atainojumi. Pikaso vīriešu portretus veido spilgtās krāsās, sarežģītām līnijām, kas parāda autora meistarību, izcilas prasmes tehnikas apguvē. Vīriešu portretos personificējas varenība un elegance vienlaikus, sejas tiek parādītas gan no sāna, gan no priekšpuses, ar to radot trīsdimensiālu ilūziju. Īpaša vieta Pikaso daiļradē bija atvēlēta klaunu attēlojumam.

Analizējot Pikaso linogriezuma tehnikā tapušos portretus, var secināt, ka mākslinieks savā veidā atmasko cilvēkus, viņu būtību, klaji parāda līdzcilvēku iekšējo pasauli, bet ne vienmēr to labāko. Viņš savus laikabiedrus nemēģina idealizēt, bet parāda tādus, kādi viņi ir

īstenībā – dzīvīgus, patiesus, brīžiem arī cietsirdīgus, lielīgus un uzpūtīgus. Var teikt, ka portreta žanrs bija neapšaubāmi mākslinieka iecīnītākais žanrs.

Figurālās kompozīcijas Pikaso attēloja emocionāli izteiksmīgas, abstrahētas un ekspresīvas. A. Židels norāda, ka „ (...) Pablo jau agrā bērnībā mācījās modificēt priekšmetus, mainot to lielumu, darināt koka bultas, neparasti izmantot visdīvainākos materiālus, kādi vien gadās pa rokai.” (Židels, 2002: 31). Attēlojamie objekti tika pārveidoti salīdzinājumā ar realitātē saskatāmiem vai iedomātiem, tika deformēti, vienkāršoti, izjaukti, pat savienoti ar citiem objektiem.

Pētot Pikaso linogriezuma grafiskos darbus, kuros ir figurālās kompozīcijas, izkristalizējas vairākas šiem darbiem raksturīgās tēmas. Kā pirmo var minēt cilvēku savstarpējo attiecību atainojumus, kur ir attēlotas maigas, romantiskas jūtas vai spriedze starp vīrieti un sievieti. Kā zināms, mākslinieks ļoti daudzus savos darbos ir attēlojis tieši sevi kā galveno varoni un tās sievietes, kuras viņam bija nozīmīgas kādā dzīves laika posmā. Kā, piemēram, dotais attēls liecina par maigām jūtām darbā attēlojamo personu starpā (skat. 3. att.).

3. attēls. Pablo Pikaso. Ģitārists un sēdošā sieviete, 1962, krāsains linogriezums
(http://rockinghamgallery.co.uk/Artist_Pages/Picasso/)

Savukārt citos darbos attēlojamo starpā jūtama spriedze, nesaprašanās, varbūt pat attiecību beigu stadija utt. Var teikt: jo lielāks mākslinieks, jo viņam vajag mazāk izteiksmes līdzekļu, ar ko izteikties. Šo teicienu var attiecināt arī uz vairākiem meistara darbiem, jo Pikaso ar dažu līniju vijību, tumši gaišo attiecību risinājumu parāda skatītājam šī darba vēstījumu. Vīriešu un sieviešu savstarpējo attiecību attēlojumi Pikaso darbos nepazūd visa mūža garumā.

Kā otro tēmu, kuru mākslinieks aizsācis jau agrā jaunībā, var minēt vēršu cīņu atainojumu (skat. 4. att.).

4. attēls. Pablo Pikaso. Le Banderillero, 1959, krāsains linogriezums
(<http://galeriemichael.com/bon-a-tirers-working-proofs-and-definitive-works->)

Anrī Židels grāmatā „Pikaso” raksta: „Donam Hozē noteikti bijusi liela loma, kad dēls izvēlējies savu aicinājumu, un tikpat ievērojamā mērā tā neapšaubāmi ietekmējusi – Pablo noslieci uz vēršu cīņām. Jau no visagrīnā vecuma tēvs vedis puiku līdzī uz tām, padarot viņu aficionado (piekritējs) uz visiem laikiem. Malagā arēnas atrodas Gibraltāra dienvidu krasta nogāzē – starp to un jūru. Vasarā vēršu cīņas norisinās amfiteātrī, kura soli ir ļaužu pilni. Tie, kas nav atraduši vietas, ierīkojas stāvajā nokalnē iztālēm var sekot notiekošajam. Mazais Pablo, protams, nespēja izprast šo noriņu dziļo jēgu: tā esot Zvēra upurēšana, kas simbolizē Cilvēka uzvaru pār rupjajiem un tumšajiem dabas spēkiem, kuriem tas stājas pretī. Taču viss spāniskais zēnā tiecas pēc drāmas, kas tiek spēlēta acu priekšā, – pēc šī barbariskā un izsmalcinātā, cietsirdīgā un asā ceremoniāla, kurā allaž piedalās Nāve. Un, protams, matadors – varonis gaismas tērpā, triumfējošs un pūļa roku nests, zēna acīm skatīts, iemieso to slavu, kuru viņš jau instinktīvi sajutis... un iegūs citādiem līdzekļiem. Lūk, tāpēc viņš zīmēs un gleznos vēršu cīņas – jau kopš astoņu gadu vecuma. Šī kaislība viņu neatstās nekad.” (Židels, 2002: 17).

Diezgan nozīmīga loma Pikaso linogriezumos atvēlēta izpriecu tēmai – dzīrēm, izklaidei, dejām un mūzikai utt. Šajos Pikaso darbos jūtama Matisa ietekme gan fona ainavu attēlojumos, gan cilvēku figūru plastiskajā tēlojumā. 1959. gadā galvenokārt melnbalti, pelēki linogriezumi, bet vēlākajos gados top daudz krāsainu linogravīru. Mākslinieks ļoti meistarīgi demonstrējis kompozicionālo varēšanu, veiksmīgi parādījis fona ainavas un daudzveidīgo figūru simbiozi. Figūru fonā viņš attēlojis grafiski ekspresīvas debesis, kalnus, daudzās kompozīcijās parādās arī ūdens rezervuāri. Savukārt priekšplānā risinās kāds ar dzīrēm un izpriecām saistīts notikums, kurā piedalās gan cilvēki, gan dzīvnieki, gan kādi citi eksotiski tēli. Pētījuma autores iedvesmas avots ir Pikaso daiļrade, īpaši tas attiecināms uz mākslinieka radītajām kluso dabu kompozīcijām. Nākošā apakšnodaļa tiks veltīta šīm kompozīcijām, kas tapušas linogriezuma tehnikā, to aprakstam un analīzei.

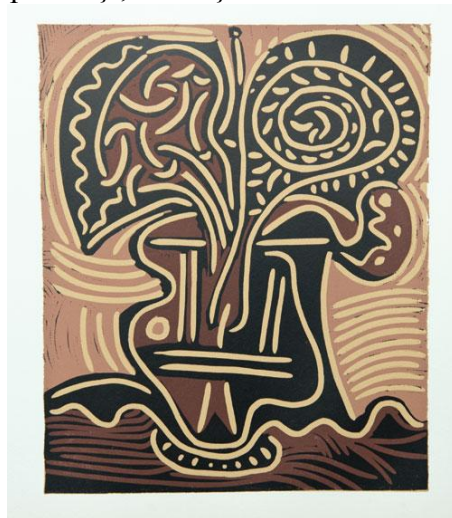
Salīdzinot ar citiem žanriem, kādos Pikaso ir strādājis linogriezuma tehnikā, tad var teikt, ka viņš īpaši daudz laika nav veltījis **klusu dabu kompozīcijām**. Klusās dabas kompozīcija aplūkojama nākamajā attēlā (skat. 5. att.).

5. attēls. Pablo Pikaso. Klusā daba ar arbūzu, 1962, krāsains linogriezums
(<http://www.masterworksfineart.com/inventory/3538>)

Šī klusā daba it kā sevī „iekapsulē” siltumu, bezrūpīgu vieglumu un svētlaimi. Tajā attēlota ugunīga, dzeltena saule, kas spīd uz leju, salds, rozā arbūzs, priekšplānā iegravētās zilās līnijas un sulīgo ķiršu ķekars uz melna fona rada spēcīgu sajūtu. Tas ir patiesi grafiskais šedevrs. Šajā darbā jūtama drosmīga un daudzveidīga krāsu palete. Darbs demonstrē Pikaso meistarību linogravīru vidē. Klusā daba ar arbūzu tika izveidota ar astoņām dažādām krāsām, kas meistaram drukāšanas procesa laikā prasīja daudz laika un pacietības (Podoksik, 2010). Šī ir viena no darba autores tuvākajām kluso dabu kompozīcijām, kuras siltums un enerģija palīdzēja izvēlēties un konkretizēt pētījuma tēmu.

Klusās dabas kompozīcijas Pikaso izstrādājis galvenokārt krāsainajā linogriezuma tehnikā. Darbs, kas parādīts nākošajā attēlā (skat. 6. att.), no citām Pikaso kluso dabu kompozīcijām atšķiras ar savu īpatnējo izpildījumu, tas ir, smalkām vijīgām līnijām, kas it kā vedina uz pārdomām par laika plūsmu, attīstību pa spirāli. Koloristika atgādina kubistu darbus, jo dominē gandrīz tie paši toņi, kas viņu darbos.

6. attēls. Pablo Pikaso. Ziedu vāze linogriezumā, 1962, krāsains linogriezums
(http://rockinghamgallery.co.uk/Artist_Pages/Picasso/rockingham_gallery_pablo)

Savukārt klusās dabas kompozīcija, kas parādīta sekojošā attēlā (skat. 7. att.), pētījuma autorei deva „*atspēriena punktu*” – drošas koloristikas, grafiskās izteiksmes un valodas īpatnējā gleznieciskuma izvēlei arī savu individuālo kompozīcijas struktūru izveidei. Šajās kompozīcijās jūtama gaismas un tumsas mijiedarbība, savstarpējā simbioze un sava veida „*īņ un jaņ*” saskarsmes parāde.

7. attēls. Pablo Pikaso. Klusā daba ar glāzi zem lampas, 1962, krāsains linogriezums
(<http://garlicprint.com/page/12/>)

Pikaso daiļradē ir ietekmējušies ļoti daudzi mākslinieki – gan viņa laika biedri, kā Braks, Dišāns, Lekofonsē, Ležē, Gleizē, Mecingres u. c., gan mūsdienu mākslinieki visā pasaulē un tepat Latvijā – tādi kā V. Ziediņš, A. Zariņa, A. Dembo, R. Pinnis u. c.

Secinājumi

Raksturojot Pikaso māksliniecisko devumu grafikas attīstībā un analizējot mākslinieka sniegumu linogriezuma tehnikā, tika apzināta, apkopota un analizēta pieejamā literatūra par mākslinieka daiļradi, kā arī apkopots un raksturots viņa mākslinieciskais devums grafikas attīstībā. Analizējot mākslinieka darbus, kas radīti linogriezuma tehnikā, raksta autore īpaši

akcentē portreta, figurālās kompozīcijas un klusās dabas kompozīcijas tēlotāja mākslas žanrus. Kopumā ir jāsecina, ka

- Pikaso atstājis neizdzēšamas pēdas mākslas vēsturē, bijis viens no nozīmīgākajiem māksliniekiem procesos, kas noteica, kādai ir jābūt laikmeta modernajai mākslai;
- Pikaso devums mākslas attīstībā ir neatsverams, vēl līdz galam nav īsti novērtēts;
- Pikaso ietekmējis daudzus māksliniekus: gan sava laika biedrus, gan mūsdienu Rietumu skolu sekotājus, gan māksliniekus tepat, Latvijā;
- nozīmīgs ir Pikaso devums grafikas attīstībā kultūrvēsturiskā skatījumā. Mākslinieks ir atstājis daudzus linogriezuma tehnikā izpildītus darbus; krāsainas linogravīras, kas bija radītas sešdesmitajos gados, pasaules mākslas vēsturē tiek uzskatītas par šedevriem.

Literatūra un avoti

1. Buholca, E. L., Cimmermane, B. (2006). *Pablo Pikaso*. Rīga: SIA Jāņa Rozes apgāds.
2. Conzen, I. (2005). *Picasso Bagende*. Staatsgalerie Stuttgart.
3. Exhibition: Pablo Picasso and 'The unknown masterpiece' by Honoré de Balzac [b.g.]. Skatīts 12.10.2012. http://www.spain.info/en/vive/eventos/mallorca/expo_picasso_
4. Exploring Lithography through Picasso's Experiments with the Technique. (2011). Skatīts 12.10.2012. <http://www.blogmuseupicassobcn.org/2011/05/exploring-lithography-through->
5. Galerie Michael. (2012). Skatīts 17.01.2013. <http://galeriemichael.com/bon-a-tirers-working-proofs-and-definitive-works->
6. Grands maîtres [b.g.]. Skatīts 15.01.2013. http://rockinghamgallery.co.uk/Artist_Pages/Picasso/
7. Ikšelis, A. B. (2010). *Ceļojums mākslas pasaulē*. Stalkers A IK.
8. Kačalova, T., Pētersons, R. (1997). *Mākslas vēstures pamati*. Zvaigzne ABC.
9. Lapacinska, V. (1975). *Linogriezums latviešu tēlotājā mākslā*. Rīga: Zinātne.
10. La Tauromaquia [b.g.]. Skatīts 12.10.2012. <http://www.georgetownframeshoppe.com/artwork-info/picasso/tauromaquia>
11. Masterwork Fine Art [b.g.]. Skatīts 15.01.2013. <http://www.masterworksfineart.com/inventory/3538>
12. Oil Paintings Catalog [b.g.]. Skatīts 17.01.2013. http://rockinghamgallery.co.uk/Artist_Pages/Picasso/rockingham_gallery_pablo
13. Pablo Picasso Artworks - Picasso Lithographs [b.g.]. Skatīts 12.10.2012. <http://www.affordableart101.com/Pablo-Picasso-Works-of-Art-s/2127.htm>
14. Picasso: Original Graphics and Ceramics [b.g.]. Skatīts 10.01.2013. <http://www.sapergalleries.com/PicassoPrintmakingTechniques.html>
15. Picasso portriature pathfinder [b.g.]. Skatīts 15.01.2013. http://www.miracerros.com/artwork/g_picasso_0.htm
16. Stampa. (2011.) Skatīts 17.01.2013. <http://garlicprint.com/page/12/>
17. Židels, A. (2002). *Pikaso*. Rīga: Apgāds Daugava.
18. Žilo, F., Leiks, K. (1991). *Kopā ar Pikaso*. Rīga: Sprīdītis.
19. Эрнбург, И. Г., Алпатов, М. В. (1967). *Графика Пикассо*. Москва: изд. Искусство.
20. Podoksik, A. In Great Masters. Parkstone International. (2010). eBook. 160 p. Subjects: Artists Categories: ART / History / General ISBN: 9781904310358. 9781780422992. Accession Number: 416993. Skatīts 12.10.2012. Database: eBook Collection (EBSCOhost).